

## Venäjä

### Venäjällä investointikehitys vaihtelee sektoreittain.

Investointien kasvu vuodentakaisesta hiipui tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla 0,6 prosenttiin eli hitaimmaksi sitten kasvun pysähdysten vuonna 2016. Suurten ja keskisuurten yritysten sekä valtion investoinnit vähenivät noin prosentin. Myös vuosina 2017–18 nämä investoinnit lisääntyivät selvästi hitaammin kuin muut investoinnit.

Suurten ja keskisuurten yritysten sekä valtion investointien osuus kokonaisinvestoinneista on noin kolme neljäsosaa. Eri sektoreilla investoinnit ovat kehittyneet varsin erilaisella tahdilla. Tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla investoinnit maakaasun tuotantoon ja nesteyttämiseen suunnilleen kaksinkertaistuivat määrältään, ja tietoliikennealan investoinnit lisääntyivät puolella. Näiden hyppäysten vaikutus kokonaisinvestointien kasvuun oli huomattava. Viime vuoden tapaan investoinnit raakaöljyn tuotantoon vähenivät, mutta investoinnit öljynjalostukseen kääntyivät vuoden tauon jälkeen tuntuvaan nousuun. Sen sijaan muun jalostusteollisuuden investoinnit supistuivat kahden vahvan kasvun vuoden jälkeen.

Muut kuin suurten ja keskisuurten yritysten sekä valtion investoinnit jatkoivat kasvuaan vuoden alkupuoliskolla 5–6 prosentin tahdilla kasvettuaan jo vuosina 2016–18 reippaasti. Nämä investoinnit koostuvat suurelta osin asunnoista sekä monien eri alojen koneista ja laitteista. Niitä koskevat tiedot etenkin yhtä vuotta lyhyemmiltä aikajaksolta perustuvat Rosstatin arvioihin pienten yritysten ja yrittäjien, kotitalouksien sekä harmaan talouden investoinneista.

Tietoihin näiden muiden investointien reaalisien määrän kovasta kasvusta liittyy hintojen nousua koskeva erikoispiirre: Kyseisten kasvutietojen vertailu näiden investointien arvoa koskeviin tietoihin osoittaa, että hinnat näissä investoinneissa ovat useana vuonna nousseet huomattavasti hitaammin kuin suurten ja keskisuurten yritysten sekä valtion investoinneissa tai jopa laskeneet kuten viime vuonna. Muutamina vuosina tämä näyttäisi osin selittyvän asuntorakentamisen hintojen maltillisella nousulla.

**Venäjä keventää viisumikäytäntöjään.** Ulkomaiset vierailijat voivat vierailla Pietarissa ja kaupunkia ympäröivällä Leningradin alueella lokakuun alusta alkaen ilmaisella elektronisella viisumilla. E-viisumi ei tämän hetken tietojen mukaan ehkä koske Suomen ja Venäjän välillä liikennöiviä juna- vuoroja. Tarkka lista e-viisumin piiriin kuuluvista maista on vielä julkaisematta.

53 maan (esimerkiksi kaikkien EU-maiden, Intian ja Kiinan) kansalaiset ovat voineet vierailla Kaliningradin alueella e-viisumilla heinäkuusta lähtien. Kiinan, Intian ja viiden toista muun pääasiassa Aasiassa sijaitsevan maan kansalaiset ovat myös voineet vierailla Venäjän Kaukoidässä e-viisumilla vuodesta 2017 lähtien.

Viisumikäytännöt ovat höllentyneet IVY-maissa kautta linjan. Houkutellakseen matkailijoita useat alueen maista ovat ottaneet käyttöön e-viisumin tai laajentaneet viisumivapauden piiriin kuuluvia maita viimeisen kahden vuoden aikana. Uzbekistan myönsi tänä vuonna viisumivapauden 45 maan kansalaisille, ja Keski-Aasian maat suunnittelevat yhteisen Silkkitie-viisumin käyttöönottoa. Tämä mahdollistaisi vierailun kaikissa alueen maissa samalla viisumilla lukuun ottamatta Turkmenistania.

IVY-alueen maista EU-maiden kansalaiset voivat vierailla ilman viisumia Armeniassa, Georgiassa, Kazakstanissa, Kirgisiassa, Moldovassa, Ukrainassa ja Uzbekistanissa. E-viisumilla vierailu onnistuu Azerbaidzhanissa ja Tadžikistanissa. Osittainen viisumivapaus koskee tällä hetkellä Venäjää ja Valko-Venäjää. Alueen maista Turkmenistan on ainoa, jossa vierailu vaatii perinteisen viisumin.

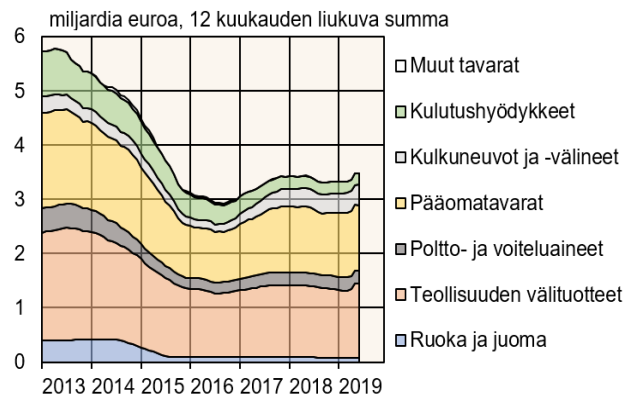
### Suomen ja Venäjän välinen kauppa hiipuu.

Suomen tullin mukaan vuoden 2019 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana Suomesta Venäjälle vietyjen tavaroiden arvo (1,8 mrd. euroa) oli 10 % suurempi ja Venäjältä Suomeen tuotujen tavaroiden arvo (4,5 mrd. euroa) prosentin pienempi kuin viime vuonna vastaavana aikana. Tänä vuonna saaduista vientituloista kuitenkin huomattava osa muodostuu Nordstream 2 -kaasuputkihankkeeseen liittyvistä kertaluonteisista putkitoimituksista, ja muu vienti väheni hieman.

Suomesta Venäjälle menevän tavaravirran kokonaisarvo on edelleen noin puolet pienempi kuin vuonna 2008 tapahtuneen kansainvälisen talousromahduksen edellä. Venäjän osuus Suomen viennistä on tänä aikana pudonnut 11 prosentista viiteen prosenttiin.

Vuoden alkupuoliskolla venäläiset tekivät Suomeen 2 % vähemmän matkoja ja viettivät 4 % vähemmän öitä Suomessa kuin viime vuonna vastaavana jaksana. Erityisesti venäläisen joulun sisältävän tammikuun yöpymiset vähenivät. Vuositasolla venäläisten osuus suomalaisissa matkailuliikkeissä yöpyjistä on vajaat 4 %, mutta tammikuussa se oli noin 9 %.

### Suomen tavaravienti Venäjälle



Lähde: Suomen tulli (BEC-luokittelu).

## Kiina

**Yritysten sosiaalinen pisteytysjärjestelmä on uusi taakka Kiinassa toimiville yrityksille.** Kiinan yksityisiin ihmisiin kohdistama sosiaalinen pisteytysjärjestelmä on ollut paljon esillä, mutta valmisteilla on myös tuntemattomampi yrityksiä koskeva pisteytysjärjestelmä. EU:n Kiinassa toimivan kauppakamarin elokuun lopulla yhteistyössä saksalaisen konsulttiyritys Sinolyticsin kanssa julkaiseman *The Digital Hand: How China's Corporate Social Credit System Conditions Market Actors* -[raportin](#) mukaan yritysten pisteytysjärjestelmä tuo tullessaan suuria haasteita yritystoiminnalle.

Yritysten toimintaa tullaan mittaamaan pisteytysjärjestelmällä, joka perustuu ennennäkemättömän laajaan tietojen keruuseen, yhdistelyyn ja tulkintaan. Hyvä suoriutuminen voi merkitä yritykselle mm. alempia veroja, parantaa rahoituksen saatavuutta sekä helpottaa markkinoille ja julkisiin hankintoihin pääsyä. Vastaavasti heikot pisteet vaikeuttavat yrityksen toimintaa (mm. lisääntyneet tarkastukset, julkiset syytökset ja häpäisy) ja voivat ääritapauksessa johtaa yrityksen päättämiseen ns. mustalle listalle, jota koskeva asetus julkaistaneen piakkoin.

EU:n kauppakamarin mukaan yritysten on syytä varautua kolmenlaisiin haasteisiin. (i) Keskeinen osa pisteytysjärjestelmää on lakien ja sääntöjen noudattaminen, mikä sinällään ei normaalille yritykselle ole ongelma. Ongelmaksi voivat muodostua järjestelmän jäykkyys, kattavuus ja ristikytkenät, jolloin vähäisetkin poikkeamat voivat aiheuttaa yritykselle vaikeuksia. Pienille yrityksille järjestelmän asettamien vaatimusten seuranta on suurempi taakka kuin suurille yrityksille. (ii) Strategiset haasteet, sillä yritysten pisteytykseen vaikuttavat mm. alihankkijoiden ja liikekumppaneiden toiminta. Järjestelmä tarjoaa myös väljät puitteet rangaista ulkomaista yritystä esimerkiksi kauppapoliittisissa kiistatilanteissa. (iii) Pisteytysjärjestelmän myötä viranomaiset vaativat yrityksiä luovuttamaan vielä nykyistä enemmän tietoa niiden toiminnasta. Yksittäisten tietojen yhdistämismahdollisuus ja henkilöstöä sekä teknologiaa koskevien tietovaatimusten lisääntyminen ovat uhka yritysten kilpailuasemalle.

Raportin mukaan uusi pisteytysjärjestelmä on osa Kiinan avautumisprosessia, jossa muodolliset markkinoille pääsyn esteet, kuten yhteisyritysvaatimukset, korvataan järjestelmällä, joka takaa viranomaisille yritysten toiminnan kontrollin. Yritysten sosiaalinen pisteytysjärjestelmä on jo osin toiminnassa. Seuraava askel on kiinalaisten teknologiayritysten (Taiji Computer, Huawei, Alibaba, Tencent, VisionVera) kanssa yhteistyössä rakennettava viranomaisten ja yksityisten yritysten tiedot yhdistävä tietopankki (nk. National Internet+Monitoring System), jonka on määrä olla valmis vuoden loppuun mennessä. Kauppakamarin mukaan yritysten on syytä valmistautua siihen, että järjestelmän käyttöönotto etenee nopeasti ja se on toiminnassa jo ensi vuonna.

Käytännön toimeenpanon ohella järjestelmään liittyy laajempia ongelmia. Vaikka järjestelmä näennäisesti kohtelee yrityksiä tasapuolisesti, tarjoaa se Kiinan autoritaarisessa ja läpinäkymättömässä yhteiskunnassa viranomaisille suuren toimintavapauden kohdella yrityksiä haluamallaan tavalla. On helppo nähdä järjestelmän haavoittuvuus mm. korruptiolle. Se voi aiheuttaa myös uusia kauppapoliittisia jännitteitä.

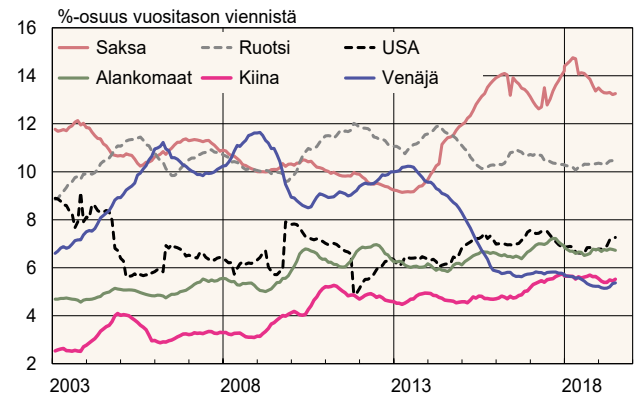
**Suomen tavaravienti Kiinaan on vetänyt viime kuukausina vahvasti.** Suomen tullin mukaan tavaraviennin arvo Kiinaan kasvoi vuoden toisella neljänneksellä hieman yli 10 % vuotta aiemmasta, kun vuoden ensimmäisellä neljänneksellä tavaravienti supistui 5 prosenttia. Tammi-kesäkuussa viennin kasvu oli noin kolme prosenttia eli karkeasti samaa luokkaa mitä Suomen koko viennin kasvu.

Toisella neljänneksellä Suomen merkittävistä vientieristä nopeasti kasvoivat sellun vienti (kasvua 16 % vuotta aiemmasta), erilaisten koneiden ja laitteiden vienti (10 %) ja puutavaran vienti (40 %). Suomalaistuottajien Kiinalta saamien vientilupien vuoksi paljon otsikoissa ollut lihanvienti kasvoi nopeasti. Tammi-kesäkuussa viennin arvo kolminkertaistui vuotta aiemmasta. Nopeasta kasvusta huolimatta lihan osuus Suomen viennistä Kiinaan on vain puolisen prosenttia.

Suomen tuonti Kiinasta on kasvanut varsin tasaisesti noin 4 prosentin vauhtia kuluvana vuonna eli hieman vientiä nopeammin. Tämän vuoksi Suomen kauppataaseen alijäämä Kiinan kanssa kasvoi 40 miljoonalla eurolla ensimmäisellä vuosipuoliskolla ja oli noin puoli miljardia euroa.

Palvelukauppa Kiinan kanssa on sen sijaan ollut Suomelle tyypillisesti ylijäämäistä ja viime vuonna ylijäämä oli lähes 500 miljoonaa euroa. Viime vuonna palveluvientiä Kiinaan kertyi 1,4 mrd. euroa, kun tavaravienti Kiinaan oli 3,5 mrd. euroa. Kiinalaisten Suomen matkailun osuus palveluvienistä oli 14 % vuonna 2017. Matkailu Suomeen on kuitenkin edelleen kovassa kasvussa. Tilastokeskuksen mukaan tämän vuoden tammi-heinäkuussa kiinalaisia saapui 133 000 (kasvua 14 % vuotta aiemmasta) ja he viettivät Suomessa yhteensä 217 000 yötä (17 %).

### Suomen tavaraviennin tärkeimmät kohdemaat



Lähteet: Suomen Tulli, Macrobond ja BOFIT.